

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป

การประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานีฯ อ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2548 นั้น มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ข้อ คือ 1) เพื่อประเมินมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ของสถานีฯ อ่างขาง 2) เพื่อทราบปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานีฯ อ่างขาง และ 3) เพื่อทราบผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพของสถานีฯ อ่างขาง

ด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ คือ สถานีฯ อ่างขางสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปประกอบการจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น มูลนิธิโครงการหลวง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถานีฯ อ่างขางได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษานี้ทำเก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 432 ตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบบังเอิญ (accidental sampling) และนำข้อมูลแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุดจำนวน 414 ตัวอย่าง มาทำการวิเคราะห์ ในการศึกษานี้แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ นอกฤดูการท่องเที่ยว ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 และฤดูการท่องเที่ยว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2547 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งแสดงผลการศึกษาในรูปแบบร้อยละ และการประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิเคราะห์โดยใช้วิธีต้นทุนค่าเดินทาง (travel cost method)

ผลการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส อายุระหว่าง 26-45 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ ค่าขายและธุรกิจส่วนตัวเป็นหลัก โดยมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทราบมูลค่าท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติหรือคนในครอบครัวมากที่สุด และนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวหรือญาติพี่น้องมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสมรสและช่วงอายุ ที่ระบุว่า

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้วและอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยกลางคน และเมื่อศึกษาถึงความตั้งใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ฯ อ่างางเพียงแห่งเดียว โดยนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ตั้งใจเดินทางมาเที่ยวหลายแห่ง จะให้ความสำคัญที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ฯ อ่างาง เป็นอันดับแรก ซึ่งวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพราะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความตั้งใจมาชื่นชมวิถีชีวิต และตั้งใจสัมผัสอากาศหนาวเย็นภายในสถานที่ฯ อ่างาง เป็นอันดับรองลงมา

เมื่อแบ่งตัวอย่างนักท่องเที่ยวตามฤดูกาลท่องเที่ยว พบว่า ฤดูกาลท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงเดินทางมาเที่ยวมากที่สุด รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวจาก จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่สถานที่ฯ อ่างางตั้งอยู่ และเมื่อพิจารณาออกฤดูกาลท่องเที่ยวกลับพบว่า นักท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงใหม่เดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนอกฤดูกาลท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงสถานที่ฯ อ่างางสามารถเดินทางได้ง่ายและสะดวกกว่า เมื่อพิจารณาจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ พบว่า สวน 80 มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมมากที่สุด รองลงมาคือแปลงเพาะชำไม้เมืองหนาว โดยจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สวน 80 แปลงเพาะชำไม้เมืองหนาวและสวนบอนไซตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวให้เหตุผลที่ชื่นชอบว่าสถานที่ดังกล่าวมีความสวยงาม ดอกไม้แปลกตาและพันธุ์ไม้หลากหลาย โดยนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์และความรู้ด้านการเกษตรพืชเมืองหนาวมากที่สุด รองลงมาคือประโยชน์ด้านการพักผ่อนและสูดอากาศ ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมพักค้างคืนที่สถานที่ฯ อ่างางมากกว่าการเที่ยวชมแบบมาเช้าเย็นกลับ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักค้างคืนจำนวน 1 คืนมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก และจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวแล้วพบว่า เคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้วจำนวน 1-3 ครั้ง มากที่สุด ด้านระดับความพอใจในการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจมากในการท่องเที่ยว ณ สถานที่ฯ อ่างาง เมื่อพิจารณาด้านค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการท่องเที่ยว ณ สถานที่ฯ อ่างางเพียงแห่งเดียว พบว่า ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ระหว่าง 500 - 2,000 บาทต่อคนต่อครั้ง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจัดเป็นค่าใช้จ่ายในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ฯ อ่างางของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว คือ อายุ การศึกษา ค่าใช้จ่ายที่ใช้เฉพาะที่สถานที่ฯ อ่างาง ประโยชน์ที่ได้รับจากการดูนก รวมทั้งระดับความพอใจในการท่องเที่ยวมากและปานกลาง

เมื่อประเมินมูลค่าด้านต้นทุนการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานีฯ อ่างาง ปี พ.ศ. 2548 ด้วยวิธีต้นทุนค่าเดินทาง (travel cost method) พบว่า อัตราการมาท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทาง โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราการมาท่องเที่ยวได้ร้อยละ 29.6 และเมื่อนำค่าความสัมพันธ์ดังกล่าวมาสร้างเส้นอุปสงค์เพื่อหาความพอใจส่วนเกินของผู้บริโภค (พื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์) ได้มูลค่าเท่ากับ 275.9 ล้านบาท แสดงถึงมูลค่าด้านต้นทุนการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานีฯ อ่างาง มีมูลค่าเท่ากับ 275.9 ล้านบาทด้วย

ด้านผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น พบว่า เกิดผลกระทบเชิงบวกกับเกษตรกรในพื้นที่ เพราะนอกจากเกษตรกรจะมีรายได้จากการปลูกพืชที่ได้รับการส่งเสริมจากสถานีฯ อ่างางแล้ว ยังมีรายได้เพิ่มจากการประดิษฐ์ของที่ระลึก เปิดกิจการบ้านพัก ขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว และยังเสริมรายได้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านคุ้มที่ตั้งอยู่ด้านหน้าสถานีฯ อ่างาง ด้วยการเปิดให้ใช้พื้นที่สนามของโรงเรียนเป็นจุดกางเต็นท์พักผ่อน พร้อมขายอาหารเช้า และฝึกให้นักเรียนนำประสบการณ์ตรงมาใช้ ในการเป็นมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมวัฒนธรรมชนเผ่าและสถานที่ต่างๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในชนเผ่าของตนเองอีกด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต้องการให้มีการเพิ่มห้องน้ำ และปรับปรุงด้านความสะอาด ภายในสถานีฯ อ่างาง เพิ่มต้นไม้และดอกไม้เพื่อความสวยงาม อีกทั้งเพิ่มที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พัก ส่วนข้อเสนอแนะด้านพืช ผัก เมืองหนาวนั้น กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ต้องการให้มีการเพิ่มป้ายบอกชื่อ พันธุ์ และวิธีการปลูก รวมทั้งเพิ่มพันธุ์ไม้แปลกๆ ให้มากขึ้น

2. ผลการศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางและอายุของนักท่องเที่ยวมีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนั้น หากต้องการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีแผนงานในการลดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง เช่น การจัดแผนการท่องเที่ยวแบบครอบคลุมพื้นที่ในอัตราเดียว อาจเป็นการเดินทางครั้งเดียวแต่เที่ยวสามารถเที่ยวได้หลายแห่ง หรือจัดส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการลดค่าตัวเครื่องบิน ค่ารถท่องเที่ยว หรือค่าที่พัก หรือจัดส่งเสริมการท่องเที่ยวจาก ความสนใจในแต่ละช่วงอายุของนักท่องเที่ยว เช่น จัดอบรมการฝึกโยคะสำหรับผู้สูงอายุ เพราะสภาพอากาศและสถานที่เหมาะสมกับการพักผ่อน ท่องเที่ยวและออกกำลังกายด้วย

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการดูนกให้แก่ผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากสถานีฯ อ่างางและบริเวณโดยรอบนั้น เป็นแหล่งดูนกที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ

4. ในการศึกษา พบว่ามูลค่าด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถานีฯ อ่างขาง เท่ากับ 275.9 ล้านบาท ซึ่งการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการปรับปรุงพื้นที่นั้น ควรนำมูลค่าดังกล่าวไปเป็นข้อมูล ประกอบด้วย เพื่อพิจารณาว่างบประมาณที่จะลงทุนนั้นมีความคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

5. ทางสถานีฯ อ่างขางหรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรมีการจัดส่งเสริมการท่องเที่ยวช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว หรือเพิ่มกิจกรรมเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น

6. ภายในสถานีฯ อ่างขาง ควรมีการจัดฉายวีดิทัศน์เรื่องประวัติ การดำเนินงานของสถานีฯ อ่างขาง เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของสถานีฯ อ่างขาง เพื่อให้นักท่องเที่ยว เห็นถึงความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แท้จริง

7. ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไปนั้น ผู้ศึกษาควรมีการศึกษาให้ครอบคลุม ด้านอื่นด้วย อาทิเช่น ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วย